

سبک رهبری مربیان و رضایتمندی ورزشکاران حرفه‌ای ایران

*فاطمه محدث^۱، دکتر رحیم رضایی نژاد^۲، دکتر محمد خبیری^۳دکتر انوشیروان کاظم نژاد^۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۸/۱۰/۸ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۸۹/۵/۹

چکیده

در این پژوهش رابطه سبک رهبری مربیان با رضایتمندی ورزشکاران بررسی شده است. ۲۷۱ ورزشکار مرد تیم‌های ملی کشور و نیز ورزشکاران مرد شرکت کننده در مسابقات لیگ برتر کشور (سال ۱۳۸۷)، در رشته‌های والیبال، فوتبال، بسکتبال، هندبال و فوتسال، پرسشنامه‌های مقیاس رهبری در ورزش و رضایتمندی ورزشکار را تکمیل کردند. پرسشنامه مقیاس رهبری در ورزش با ۴۳ سؤال، پنج بعد سبک رهبری مربیان شامل: سبک آموزش و تمرین، دموکراتیک، آمرانه، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت را اندازه‌گیری می‌کند. پرسشنامه رضایتمندی ورزشکار با ۱۴ سؤال، رضایت ورزشکاران را در خصوص سبک‌های رهبری مربیان می‌سنجد. ثبات درونی پرسشنامه‌ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۹۴ محاسبه شد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمون‌های کلموگراف-اسمیرنف و ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد. تمامی فرضیه‌های آزمون در سطح $P \leq 0/05$ تجزیه و تحلیل شدند. نتایج نشان می‌دهد از دیدگاه ورزشکاران، مربیان بیشتر از سبک‌های آموزش و تمرین، دموکراتیک و حمایت اجتماعی استفاده می‌کنند. همچنین در میان ابعاد رضایتمندی ورزشکار، رضایت از رفتار و تعامل مربی اولویت دارد و پس از آن به ترتیب: رضایت از تمرین و آموزش، عملکرد تیمی و عملکرد فردی قرار دارد. به‌طور کلی، نتایج پژوهش نشان می‌دهد سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت با رضایتمندی ورزشکاران رابطه مثبت و معنی داری دارند.

کلید واژه‌های فارسی: سبک رهبری، مربیان، رضایتمندی، ورزشکاران حرفه‌ای.

مقدمه

در باره حرفه مربیگری و ویژگی‌های آن مطالب متنوع و گوناگونی توسط صاحب‌نظران ارائه شده و کتاب‌های مختلف روان‌شناسی ورزش نیز هرکدام بخشی را به بحث درباره این حرفه جذاب و دشوار اختصاص داده‌اند (۱). مربیان می‌توانند وضعیت ورزشکاران و بازی در نقطه اوج را درک کنند و می‌دانند چگونه به ورزشکاران بیاموزند که در محدوده‌ها و قواعد خاص هر بازی تلاش کنند. مربیگری فرآیندی رفتاری است که در آن مربی بر ورزشکاران تأثیر می‌گذارد تا واکنش مورد نظر آنان انجام گیرد. در واقع، مربیگری بیش از دستورات مربی به ورزشکار است و ویژگی‌های موقعیتی متعددی را در برمی‌گیرد تا آنجا که مربی باید بداند به هر ورزشکار چه موارد ویژه‌ای را و چگونه بگوید (۲). یکی از ابعاد مهم در تصمیم‌گیری مربیان، انتخاب سبک و شیوه مربیگری است. این که مربی چگونه تصمیم می‌گیرد، کدام مهارت‌ها و استراتژی‌ها را آموزش می‌دهد، چگونه تمرین و مسابقه را سازماندهی می‌کند، از چه روش‌هایی برای ایجاد نظم و انضباط تیمی استفاده می‌کند و از همه مهم‌تر، در تصمیم‌گیری‌ها چه نقشی برای ورزشکاران در نظر می‌گیرد (۳).

سبک‌های مربیگری، متنوع است، ولی هیچ سبکی به تنهایی و برای همیشه به موفقیت منتهی نمی‌شود. قبل از این که مربی، سبک رهبری اصلی خود را تعیین کند، باید به چند معیار توجه نماید، مثلاً چلا دورای و کارون^۱ (۱۹۸۳) پی بردند ورزشکاران برجسته بیشتر نگران دانش و آگاهی مربی هستند تا برقراری ارتباطات شخصی در حالی که ورزشکاران جوان‌تر و با مهارت کمتر، به حمایت عاطفی بیشتری نیاز دارند؛ بنابراین مربیان در هنگام تصمیم‌گیری در مورد سبک رهبری، باید نیازهای عاطفی ورزشکاران را در نظر بگیرند. بسیاری از رویدادها نیازمند رهبری مقتدرانه‌ای هستند که با کنترل اطلاعات و هدایت همراه باشد، اما برخی دیگر، مثلاً به‌علاوه، واکنش به آسیب دیدگی ورزشکار، مسلماً نیازمند سبک رهبری متفاوتی است. بدیهی است که در بیشتر موقعیت‌های ورزشی، مربی تصمیم‌نهایی را می‌گیرد و می‌تواند در طول تمرین یا در زمان استراحت بازیکنان، اطلاعات بیشتری به‌دست آورد؛ بنابراین، رهبران (مربیان) خوب، خود را با نیازهای موقعیتی سازگار می‌کنند (۴). براساس مطالعات، شخصیت و سبک رهبری و رفتاری مربیان با عملکرد، انگیزش، میزان رضایت و انسجام گروه ارتباط دارد (۵). در این تحقیق متغیر رضایتمندی به عنوان متغیر پیش‌بین یا وابسته در نظر گرفته شده است.

یکی از راه‌های نگرش مثبت و حضور موفق و مستمر در فعالیت‌های ورزشی و مسابقات، فراهم آوردن تجارب خوشایند و رضایت بخش است. رضایت ورزشکار از اهداف اساسی برنامه‌های ورزشی است. پیش‌نیازهای اساسی در جلب و تأمین رضایت ورزشکار، اطلاعات کافی مربی از روان‌شناسی ورزش و آگاهی از روش‌های ارضای نیازها و علایق ورزشکاران است (۶). مربیان باید درک کنند که رضایتمندی ورزشکار تا چه اندازه به عوامل فردی، مربیان، مدیریت، اعضای تیم، خانواده و اجتماع وابسته است و چگونه این عوامل در تعامل مربی- ورزشکار نمود می‌یابد. آگاهی از روش‌های ارضای نیازهای ورزشکار به رضایتمندی ورزشکار منجر و در نتیجه، سبب تعادل و آرامش روانی و اثربخشی وی می‌شود. اگرچه شناخت همه ابعاد رضایتمندی ورزشکار، به‌طور مستقیم و دقیق، بسیار مشکل است، اما آگاهی از این جنبه‌های رفتاری، به مربیان می‌کند با تمرین و آموزش رفتارهای مطلوب، گامی اساسی در حفظ و ثبات روانی ورزشکار بردارند (۷).

چلادواری و ساله^۱ (۱۹۸۰) برای رفتار رهبر در موقعیت‌های ورزشی، پنج بعد را تعیین کردند که عبارتند از: رفتار آموزش و تمرین^۲، رفتار دموکراتیک^۳، رفتار آمرانه^۴، رفتار حمایت اجتماعی^۵ و رفتار بازخورد مثبت^۶. رفتار آموزش و تمرین، رفتاری است برای بهبود بازی ورزشکاران از طریق آموزش تکنیک‌ها و در ورزش‌های تیمی نیز به هماهنگ کردن فعالیت‌های اعضای تیم گفته می‌شود. در سبک آموزش و تمرین، مربی بر آموزش نقاط قوت و ضعف و بهبود مهارت‌های بازیکنان تأکید می‌ورزد. در رفتار بازخورد مثبت، مربی از ورزشکاران تقدیر و از بازی آنها تعریف می‌کند. رفتارهای آموزش و تمرین و بازخورد مثبت، به ترتیب با فرآیند انجام دادن وظیفه و میزان انجام دادن آن مرتبط هستند. رفتار حمایت اجتماعی، رفتاری است که مربی با استفاده از آن برای ارضای نیازهای متقابل شخصی ورزشکاران تلاش می‌کند مثلاً با بازیکنان رابطه دوستانه دارد، مسائل و مشکلات آنها را بررسی و به حل و فصل اختلافات بین اعضای تیم کمک می‌کند. این بُعد با نیازهای اجتماعی ورزشکاران، به‌صورت فردی و گروهی سر و کار دارد. در رفتار دموکراتیک، مربی به ورزشکاران اجازه می‌دهد در تصمیم‌گیری‌های مربوط به تعیین اهداف گروهی و روش دستیابی به آنها مشارکت کنند و

-
1. Chelladurai & Saleh
 2. Raining & Instruction
 3. Democratic behavior
 4. Autocratic behavior
 5. Social support
 6. Positive feedback

نظر بازیکنان را در مورد روش بازی و تمرین و موضوعات مهم مربیگری جویا می‌شود. در مقابل رفتار دموکراتیک، در رفتار آمرانه مربی هرگز بازیکنان را در تصمیم‌گیری‌ها و مسائل تیم دخالت نمی‌دهد و بازیکنان باید دستورات مربی را اجرا کنند (۸).

بیشتر تحقیقات در زمینه رضایتمندی، به رضایت شغلی مربیان ورزشی مربوط است و تحقیقات اندکی در خصوص رضایتمندی ورزشکاران انجام شده (۹)، ولی به دلیل اهمیت این موضوع، در مدل چند بعدی رهبری در ورزش چلادورای، رضایت اعضای گروه یکی از پیامدها محسوب می‌شود. براساس این مدل، هرگاه مربی محیط مناسبی را فراهم نماید و نیازها و علایق ورزشکاران را در نظر بگیرد، عملکرد تیمی و انفرادی و رضایتمندی ورزشکاران به بالاترین سطح می‌رسد. در این مدل، بر رابطه متقابل رفتار مربی، عملکرد و رضایتمندی ورزشکاران تأکید شده است (۷). بیتسوس و تئودوراکیس^۱ (۲۰۰۳) در تحقیقی روی بازیکنان تیم‌های هندبال یونان نشان دادند رضایتمندی ورزشکاران از رفتار مربی و عملکرد فردی خود در اولویت قرار دارد (۱۰). تحقیق سرمونز^۲ (۲۰۰۴) نشان داد رضایتمندی از عملکرد فردی و تیمی و نیز آموزش و تمرین مربی، مهم‌ترین عوامل تأمین‌کننده رضایتمندی در ورزشکاران هستند (۱۱). اومانند^۳ (۲۰۰۵) در بررسی اولویت ابعاد رضایتمندی ۱۲۰ دانشجوی ورزشکار دریافت آموزش، تمرین و عملکرد تیمی در رضایتمندی ورزشکاران بسیار مهم است (۱۲). نظروودین^۴ (۲۰۰۹) در تحقیق روی سبک‌های رهبری مربیان و رضایتمندی ورزشکاران تیم‌های بسکتبال دانشگاهی مالزی نشان داد از بین ۱۵ خرده‌مقیاس رضایتمندی ورزشکار، چهار عامل انسجام تیمی، آموزش و تمرین، مشارکت اجتماعی و مشارکت فردی در تیم در اولویت قرار دارند (۹). جرعه‌نوش (۱۳۸۶) در تحقیقی با عنوان «بررسی اولویت ابعاد رضایتمندی ورزشکاران» نشان داد از میان ۱۵ خرده‌مقیاس پرسشنامه رضایتمندی ورزشکار، چهار عامل رفتار و تعامل مربی، مشارکت ورزشکار در تیم، استراتژی تیم و عملکرد فردی ورزشکار مهم‌ترین منابع افزایش رضایتمندی ورزشکاران است (۱۳).

در خصوص استفاده مربیان از الگوهای رفتاری متفاوت، مرادی (۱۳۸۳)، چلادورای (۱۹۹۰)، پاتاکو و سانتوس^۵ (۱۹۹۱)، ریمر و چلادورای (۱۹۹۵)، سرپا^۶ (۱۹۹۹)، بنت و مانوئل^۷

-
1. Bebetos & Theodorakis
 2. Sermons
 3. Aumand
 4. Nazarudin
 5. Pataco & Santos
 6. Serpa
 7. Bennet & Maneual

(۲۰۰۰)، شرمین و همکاران^۱ (۲۰۰۰) و ویلانی، مارتین و مولسکی^۲ (۲۰۰۶) گزارش کرده‌اند که مربیان، بیشتر از رفتار آموزش و تمرین و کمتر از رفتار آمرانه استفاده می‌کنند (۱۴-۲۰، به نقل از ۲۱). حسینی (۱۳۸۶) نیز در پژوهشی روی مربیان فوتبال حرفه‌ای نشان داد این مربیان بیشتر از رفتار آموزش و تمرین و کمتر از رفتار دموکراتیک استفاده می‌کنند (۳). چلادورای (۱۹۸۴) رابطه رفتارهای رهبری مربیان با رضایتمندی ورزشکاران را در رشته‌های مختلف ورزشی، براساس گوناگونی و وابستگی تکلیف بررسی کرد و نشان داد رفتارهای آموزش و تمرین و بازخورد مثبت، متداول‌ترین ابعاد رفتار رهبری اثرگذار بر رضایتمندی ورزشکاران است (۲۲). فردریش^۳ (۱۹۸۴)، ویس و فردریش^۴ (۱۹۸۶)، دیور و فیشر^۵ (۱۹۹۰)، در تحقیقات خود روی ورزشکاران رشته‌های بسکتبال و کشتی نشان دادند رفتارهای بازخورد مثبت، حمایت اجتماعی و دموکراتیک، به ترتیب پیش‌بینی کننده‌های مهمی از رضایتمندی ورزشکاران هستند (۲۳-۲۵). هورن و کارون^۶ (۱۹۸۵) و اشلیسمن^۷ (۱۹۸۷) رابطه مثبت و معنی‌داری میان رفتارهای آموزش و تمرین، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت با میزان رضایتمندی ورزشکاران رشته‌های بسکتبال، والیبال، شنا و دو و میدانی مشاهده کردند (۲۶، ۲۷). چلاک و مک میلین^۸ (۱۹۹۰) در تحقیقی روی بازیکنان فوتبال دانشگاهی نشان دادند رضایتمندی بازیکنان به‌طور عمده با میزان رفتار دموکراتیک و تمرین و آموزش مرتبط است (۲۸). نتایج تحقیقات التهاینه^۹ (۲۰۰۳)، سوچن^{۱۰} (۲۰۰۵) و وانگ^{۱۱} (۲۰۰۶) نشان داد رضایتمندی ورزشکار با رفتارهای ادراک شده رهبری شامل آموزش و تمرین، دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت رابطه مثبت و معنی‌دار و با رفتار آمرانه، رابطه منفی و معنی‌دار دارد (۲۹-۳۱). نظرودین (۲۰۰۹) با تحقیق روی بسکتبالیست‌های دانشگاهی مالزی نشان داد رضایتمندی ورزشکاران، به ترتیب با رفتارهای رهبری آموزش و تمرین، بازخورد مثبت، حمایت اجتماعی، دموکراتیک و آمرانه بیشترین

-
1. Sherman at all
 2. Vilani, Martin & Mulski
 3. Friedrichs
 4. Weiss & Friedrichs
 5. Dwyer & Fischer
 6. Horne & Carron
 7. Scheliesman
 8. Challace & McMillin
 9. Altahayneh
 10. Shu- chen
 11. Wang

همبستگی را دارد (۹)، اما محققانی مانند ریمر و تون^۱ (۲۰۰۱)، کاکیوگلیو^۲ (۲۰۰۳) و کلاریک^۳ (۲۰۰۴)، رابطه معنی‌داری میان رضایتمندی ورزشکاران با رفتارهای رهبری مربی مشاهده نکردند (۲، ۳۲، ۳۳). فلاح (۱۳۸۶) در پژوهشی، رابطه بین شیوه‌های اعمال قدرت مربیان و رضایتمندی ورزشکاران را بررسی کرد و دریافت قدرت تخصص و پاداش مربی اولویت بالایی دارند و میزان رضایتمندی ورزشکاران از رفتار و تعامل مربی، مهم‌تر از سایر ابعاد رضایتمندی است. همچنین ارتباط بین قدرت مبتنی بر تخصص مربی با رضایت از رفتار و تعامل مربی و رضایت از آموزش و تمرین بیشتر از سایر ابعاد رضایتمندی بود (۳۴). به نظر می‌رسد نتایج متناقض تحقیقات در مورد اولویت سبک‌های رهبری مربیان و رابطه آن با رضایتمندی ورزشکاران، به تنوع ورزش‌های تیمی و انفرادی و سطوح مختلف رقابتی ورزشکاران مربوط باشد. از طرف دیگر، ممکن است استفاده مربیان از سبک‌های مختلف رهبری، با توجه به تفاوت‌های فرهنگی، در کشورها متفاوت باشد.

رشد ورزش قهرمانی در ایران، به ویژه در ورزش‌های مورد مطالعه، این سؤال را به وجود آورده است که مربیان رشته‌های ورزشی متداول و مهم کشور از چه سبک‌هایی برای هدایت و رهبری ورزشکاران نخبه کشور (در لیگ برتر و تیم ملی) استفاده می‌کنند، اولویت ابعاد رضایتمندی ورزشکاران در خصوص رفتار مربیان و عملکرد تیمی و انفرادی چیست و در نهایت این که کدام یک از سبک‌های مربیان موجب رضایت بیشتر ورزشکاران می‌شود؟ چون این تحقیق فقط روی ورزشکاران حرفه‌ای در ورزش‌های گروهی انجام شده است، نتایج آن می‌تواند برای مربیان در سطح ملی و باشگاهی مفید باشد.

روش شناسی پژوهشی

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه ورزشکاران مرد تیم‌های ملی کشور و ورزشکاران مرد شرکت کننده در مسابقات لیگ برتر کشور در سال ۱۳۸۷، در رشته‌های والیبال، فوتبال، بسکتبال، هندبال و فوتسال بودند. با توجه به ۴۳ سؤال پرسشنامه مقیاس رهبری در ورزش^۴، نمونه آماری با برآورد حداقل ۵ و حداکثر ۱۰ برابر تعداد سؤالات، بین ۴۳۰-۲۱۵ نفر تخمین زده شد و از ۳۵۰ پرسشنامه توزیع شده، ۲۷۱ پرسشنامه تجزیه و تحلیل شد.

-
1. Riemer & Toon
 2. Cakioglu
 3. Kolaric
 4. Leadership Scale for Sport

پرسشنامه مقیاس رهبری در ورزش، پنج بعد سبک آموزش و تمرین، آمرانه، دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت را ارزیابی می‌کند. چلادورای و ساله (۱۹۸۰) ثبات درونی آن را $r = 0.75$ گزارش کرده اند (۸) و یوسفی (۱۳۸۶) نیز ثبات درونی این پرسشنامه را $r = 0.91$ اعلام کرد (۱۶). ثبات درونی این پرسشنامه در پژوهش حاضر، با استفاده از روش آلفای کرونباخ $r = 0.91$ محاسبه شد.

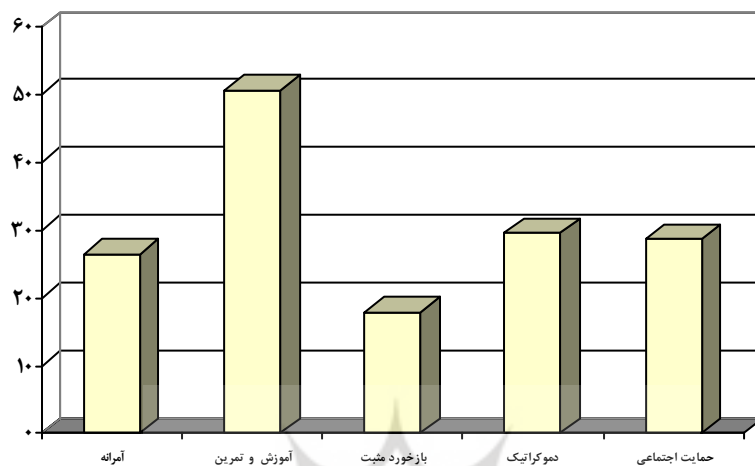
پرسشنامه رضایتمندی ورزشکار^۱ ریمر و چلا دورای (۱۹۹۸) از ۱۵ عامل به ۴ عامل اصلی تعدیل یافته است. این ابزار با ۱۴ سؤال، ابعاد رضایت از رفتار و تعامل مربی، رضایت از تمرین و آموزش، رضایت از عملکرد فردی و رضایت از عملکرد تیمی را در بر می‌گیرد. دو بُعد اول بر فرآیند رفتار مربیگری و دو بُعد دیگر بر رضایت از نتیجه در خصوص فرآیندهای رهبری تمرکز دارد. ریمر و چلادورای (۱۹۹۸) ثبات درونی ابعاد این پرسشنامه را بین ۰/۷۸ تا ۰/۹۵ و به‌طور میانگین $r = 0.88$ اعلام کردند (۳۲، ۳۵). ثبات درونی این پرسشنامه در پژوهش حاضر، با استفاده از روش آلفای کرونباخ $r = 0.94$ محاسبه شد.

با توجه به نرمال بودن توزیع داده‌ها بر اساس آزمون کلموگراف-اسمیرنف ($Z > 0.146$ و $P < 0.05$)، برای بررسی رابطه بین ابعاد سبک رهبری با ابعاد رضایتمندی ورزشکار، از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. تمامی فرضیه‌های آزمون در سطح $P \leq 0.05$ تجزیه و تحلیل شدند.

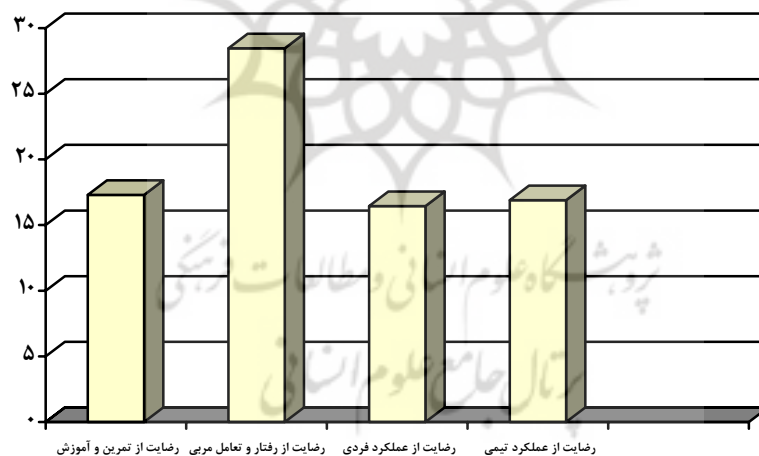
یافته‌های پژوهش

نتایج آمار توصیفی نشان می‌دهد در میان سبک‌های مربیگری، سبک آموزش و تمرین ($M = 6/45$, $SD = \pm 5/69$) در اولویت قرار دارد و پس از آن سبک‌های رهبری دموکراتیک ($M = 5/68$, $SD = \pm 29/61$)، حمایت اجتماعی ($M = 28/72$, $SD = \pm 4/61$)، آمرانه ($M = 4/94$)، و بازخورد مثبت ($M = 26/51$, $SD = \pm 3/3$) در میان مربیان این تیم‌های ورزشی متداول است (نمودار ۱).

در میان ابعاد رضایتمندی ورزشکار، رضایت از رفتار و تعامل مربی ($M = 28/47$, $SD = \pm 4/72$) در اولویت قرار دارد و پس از آن به ترتیب، ابعاد رضایت از تمرین و آموزش مربی ($M = 2/94$, $SD = \pm 17/30$)، رضایت از عملکرد تیمی ($M = 16/90$, $SD = \pm 3/06$) و رضایت از عملکرد فردی ($M = 16/45$, $SD = \pm 3/33$) قرار دارند (نمودار ۲).

نمودار ۱. اولویت سبک‌های رهبری مورد استفاده مربیان از دیدگاه ورزشکاران

نمودار ۲. اولویت ابعاد رضایتمندی ورزشکار

نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن نشان می‌دهد بین سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، بازخورد مثبت و حمایت اجتماعی با ابعاد رضایتمندی ورزشکاران، رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($r=+0/554$ تا $r=+0/108$) در حالی که بین سبک‌های رهبری آمرانه و دموکراتیک با

ابعاد رضایتمندی ورزشکاران (به جز رابطه منفی و ضعیف با رضایت از تمرین و آموزش) رابطه معنی‌داری مشاهده نمی‌شود (جدول ۱). با توجه به نتایج، بیشترین ضریب همبستگی بین سبک رهبری آموزش و تمرین با تمامی ابعاد رضایتمندی ورزشکاران وجود دارد.

جدول ۱. رابطه ابعاد سبک رهبری با ابعاد رضایتمندی ورزشکار

سبک رهبری رضایتمندی ورزشکار	آمرانه	دموکراتیک	تمرین و آموزش	حمایت اجتماعی	بازخورد مثبت
رضایت از عملکرد تیمی	-۰/۰۳۶	-۰/۰۶۸	۰/۴۴۶*	۰/۱۹۴*	۰/۲۲۲*
رضایت از رفتار و تعامل مربی	-۰/۰۸۲	-۰/۰۳۵	۰/۴۹۵*	۰/۲۶۹*	۰/۲۳۴*
رضایت از تمرین و آموزش	-۰/۱۲۵*	-۰/۱۷۲*	۰/۵۵۴*	۰/۱۰۸	۰/۲۳۴*
رضایت از عملکرد فردی	۰/۰۱	۰/۰۲۷	۰/۳۰۷*	۰/۱۶۸*	۰/۳۰۲*

*در سطح $p \leq 0/05$ معنی‌دار است

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های تحقیق، مشخص شد مربیان بیشتر از سبک رهبری آموزش و تمرین استفاده می‌کنند که این نتیجه با پژوهش مرادی (۱۳۸۳)، چلادورای (۱۹۹۰)، پاتاگو و سانتوس (۱۹۹۱)، ریمر و چلادورای (۱۹۹۵)، سرپا (۱۹۹۹)، بنت و مانوئل (۲۰۰۰)، شرمن و همکاران (۲۰۰۰)، ویلانی، مارتین، مولسکی (۲۰۰۶) و نظرودین (۲۰۰۹) همخوانی دارد. چلادورای و کارون (۱۹۸۳) نیز پی بردند که ورزشکاران برجسته بیشتر نگران دانش و آگاهی مربیان خود هستند تا برقراری ارتباطات شخصی؛ از این رو بدیهی است ورزشکاران نخبه کشور سبک آموزش و تمرین را در اولویت قرار دهند که نشانه تسلط و دانش فنی مربیان است. از طرف دیگر، یافته‌های فلاح نشان می‌دهد قدرت تخصص مربیان، از دیدگاه ورزشکاران، بالاترین اولویت را نسبت به سایر ابعاد قدرت دارد؛ بنابراین می‌توان بیان کرد وجود مربیان با دانش فنی بالا که بتوانند آموزش‌ها و تمرینات مناسبی به ورزشکاران بدهند، برای ورزش قهرمانی و حرفه‌ای بسیار ضروری است.

پس از سبک آموزش و تمرین، سبک رهبری دموکراتیک دومین سبک رهبری متداول در میان مربیان تیم‌های ورزشی لیگ برتر و ملی است. اولویت‌های بعدی سبک‌های رهبری مورد استفاده مربیان در پژوهش‌های انجام شده متفاوت است. مثلاً، در تحقیق حاضر سبک آمرانه در اولویت چهارم و قبل از سبک بازخورد مثبت قرار دارد، اما در دیگر تحقیقات، سبک آمرانه پایین‌ترین اولویت را داشته است. شاید این تفاوت‌ها مربوط به عوامل وضعیتی موجود در تیم‌های ورزشی یا نیازهای متفاوت ورزشکاران باشد؛ زیرا این عوامل سبب می‌شوند رفتاری در

یک محیط ورزشی مؤثر باشد و در محیط ورزشی دیگر، تأثیر چندانی نداشته باشد. همان‌طور که مربی عاملی مؤثر بر عملکرد تیم است باید پذیرفت که ورزشکاران هم به عنوان درونداد، منبع اطلاعاتی مهم و مفید برای مربی به شمار می‌روند. اهمیت این منبع از آن روست که در شناخت ترجیحات ورزشکاران و انتخاب رفتارهای واقعی رهبری به مربی کمک می‌کند.

در بررسی اولویت ابعاد رضایتمندی ورزشکار، رضایت از رفتار و تعامل مربی بیشترین میانگین را به خود اختصاص داده است. این یافته با نتایج تحقیقات ببتسوس و تئودوراکیس (۲۰۰۳) و جرعه نوش (۱۳۸۶) همخوانی دارد. پس از رفتار و تعامل مربی، به ترتیب، رضایتمندی از آموزش و تمرین، عملکرد تیمی و عملکرد فردی در اولویت‌های بعدی قرار دارند که با نتایج تحقیقات آندرو (۲۰۰۴) و اومانند (۲۰۰۵) همخوانی دارد. البته باید توجه داشت که تفاوت در ترتیب اولویت‌ها در تحقیقات مختلف به این دلیل است که در تحقیقات مذکور از پرسشنامه رضایتمندی ورزشکار با ۱۵ خرده مقیاس استفاده شده است که بسیاری از آنها با سبک رهبری مربی در ارتباط نمی‌باشد، اما در تحقیق حاضر از پرسشنامه رضایتمندی ورزشکار با چهار خرده مقیاس استفاده شده است که بر فرآیند رفتار مربیگری و رضایت از نتیجه و عملکرد متمرکز است.

اولویت رضایتمندی ورزشکار از رفتار و تعامل مربی، اهمیت کنش‌های رفتاری و شیوه برخورد مربیان را در تأمین رضایتمندی ورزشکاران نشان می‌دهد، که با اولویت سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، دموکراتیک و حمایت اجتماعی تطابق و همخوانی دارد. اگر چه سبک آموزش و تمرین، تقریباً به سبک وظیفه‌گرایی یا تکلیف محوری نزدیک است؛ استفاده مربیان از سبک رهبری دموکراتیک و حمایت اجتماعی که نوعی سبک رابطه‌گرا محسوب می‌شود، در کنار آن، تعامل، حمایت و ارتباط مربی با ورزشکاران را افزایش می‌دهد و در نتیجه، سبب می‌شود رضایت ورزشکار از رفتار و تعامل مربی در اولویت قرار گیرد. رضایت ورزشکار از آموزش و تمرین در اولویت دوم قرار دارد که نشان دهنده اهمیت دانش فنی و توانایی تخصصی مربی در بهبود سطح عملکرد ورزشکار و تأثیر مستقیم آن بر رضایتمندی فردی ورزشکار است (به نقل از ۳۴) که این امر به طور غیرمستقیم به پیشرفت و بهبود تیم و رضایتمندی از عملکرد تیمی منجر می‌شود.

در این تحقیق، بین سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، بازخورد مثبت و حمایت اجتماعی با رضایتمندی ورزشکاران تیم‌ها رابطه مثبت و معنی‌داری مشاهده شد در حالی که بین سبک‌های رهبری آمرانه و دموکراتیک با رضایتمندی ورزشکاران رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. این نتایج با نتایج تحقیقات چلادورای (۱۹۸۴)، هورن و کارون (۱۹۸۵)، اشلیسمن

(۱۹۸۷)، همخوانی دارد، اما دیور و فیشر (۱۹۹۰)، فردریش (۱۹۸۴)، ویس و فردریش (۱۹۸۶)، التهاینه (۲۰۰۳)، سوچن (۲۰۰۵)، وانگ (۲۰۰۶) و نظروودین (۲۰۰۹) در تحقیقات خود نشان دادند که رضایتمندی ورزشکاران، علاوه بر سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، بازخورد مثبت و حمایت اجتماعی با سبک رهبری دموکراتیک نیز رابطه مثبت و معنی‌داری دارد. چلاک و مک میلین (۱۹۹۰) نیز تنها بین رضایتمندی ورزشکار با سبک‌های رهبری دموکراتیک و آموزش و تمرین رابطه مثبت و معنی‌دار گزارش کردند و ریمر و تون (۲۰۰۱)، کاکيو گلیو (۲۰۰۰) و کلاریک (۲۰۰۴) هیچ رابطه معنی‌داری میان رضایتمندی ورزشکاران با رفتارهای رهبری مربیان مشاهده نکردند.

نبود رابطه معنی‌دار بین سبک رهبری دموکراتیک و آمرانه مربیان با رضایتمندی ورزشکاران نخبه کشور، به تأمل و تعمق بیشتری نیاز دارد. احتمالاً این دو سبک را می‌توان در دو انتهای پیوستار سبک‌های رهبری مربیان قرار داد به طوری که در یک انتهای آن سبک آمرانه یا وظیفه محور و در انتهای دیگر آن سبک دموکراتیک یا رابطه محور و سه سبک دیگر در بخش میانی پیوستار (سبک‌های بینابینی) و بین این دو سبک قرار گیرند. جالب این که بین این سبک‌ها، به ویژه سبک آموزش و تمرین، و رضایتمندی ورزشکاران بیشترین رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت رفتار آموزش و تمرین یا رفتار در جهت بهبود سطح عملکرد ورزشکار، سبب می‌شود متغیر وابسته رضایت از رفتار و تعامل مربی به‌طور قابل ملاحظه‌ای افزایش یابد. هنگامی که مربی سطح مطلوبی از رفتار آموزش و تمرین را نشان می‌دهد، میزان رضایتمندی ورزشکار را در خصوص رفتارهایی از مربی افزایش می‌دهد که به‌طور مستقیم بر فرد ورزشکار و به‌طور غیرمستقیم بر پیشرفت تیم مؤثر است. همچنین سبک بازخورد مثبت همراه با سبک آموزش و تمرین سبب رضایتمندی ورزشکار از عملکرد فردی خود می‌شود و سبک حمایت اجتماعی بیشترین تأثیر را در رضایتمندی از رفتار و تعامل مربی دارد.

براساس یافته‌های این پژوهش، مربیان می‌توانند با استفاده از سبک‌های رهبری مناسب، رضایتمندی ورزشکاران را افزایش دهند. استفاده از سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، بازخورد مثبت و حمایت اجتماعی بیشترین تأثیر را بر افزایش سطح رضایتمندی ورزشکاران دارد. همچنین مربیان باید با افزایش شناخت خود از بازیکنان، حمایت و پشتیبانی از آنها، رفتارهای صادقانه و محبت آمیز و قدردانی به موقع و مناسب از آنها و نیز با به‌کارگیری تخصص و توانایی‌های خود در زمینه آموزش و تمرین تکنیک‌ها، تاکتیک‌ها و استراتژی‌های ماهرانه، ضمن بهبود عملکرد فردی و تیمی، سبب ایجاد رضایت از نتیجه در ورزشکاران شوند.

منابع:

۱. فراست، روبن، (۱۳۶۶). روانشناسی ورزشی. ترجمه عیدی علیجانی و مهوش نوربخش. چاپ اول. تهران: دفتر تحقیقات سازمان تربیت بدنی.
2. Kolaric و B. (2004). An Examination of coaches and their effort to maximize team: Cohesion and team satisfaction. Saint Anselm Psychology Department Senior Theses.
۳. حسینی کشتان، میثاق، ۱۳۸۶، ارتباط بین سبک رهبری مربیان و انسجام تیمی تیم‌های فوتبال لیگ برتر ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گیلان.
4. Chelladurai, P., Carron, A.V. (1983). Athletic Maturity and Preferred Leadership. *Journal of Sport Psychology*, 2: 34-53.
۵. انشل، مارک اچ، (۱۳۸۰). روانشناسی ورزش: از تئوری تا عمل. ترجمه سید علی اصغر مسدد. تهران: اطلاعات.
6. Cox, R.H. (2002). *Sport Psychology: Concepts & Application*. 5th ed.
7. Riemer, H.A. (1997). A Classification of Facets of Athlete Satisfaction. *Journal of Sport Psychology*, 20: 127-156.
8. Chelladurai, P., Saleh, S.D. (1980). Dimensions of leader behavior in sport.
9. development of leadership scale. *Journal of Sport Psychology*, 5: 371-380.
10. Nazarudin, M.N.B.H. (2009). Coaching leadership styles and athlete satisfaction among Malaysian university basketball team. *Research Journal of International Studies*, 9: 4-11.
11. Bebetos, E., Theodorakis, N. (2003). Athletes' satisfaction among team handball players in Greece. *Perceptual and Motor Skills*, Available on the: <http://Proquest.Umi.com/pqdweb?did=621824901&sid=8&Fmt=2&clientId=46468&RQT=309&VName=PQD>.
12. Sermons, A. (2004). The effect of congruence of leadership behaviors on motivation: Commitment and Satisfaction of College Tennis Players. Ph.D. thesis
13. Aumand, B.A. (2005). Factors Influencing Athlete Enjoyment in Sport. Thesis Submitted to the School of Physical Education at west Wirginia University in Partial Fulfillment of The Requirements for the Degree of Master of Science in Sport and Exercise Psychology.

۱۴. جرعه نوش، رضا، ۱۳۸۶، بررسی ابعاد رضایتمندی ورزشکاران باشگاه‌های استان مازندران، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشگاه شمال.
۱۵. مرادی، محمد رضا، ۱۳۸۳، بررسی ارتباط بین سبک رهبری مربیان با انسجام گروهی بازیکنان در تیم‌های بسکتبال لیگ برتر باشگاه‌های کشور، پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تربیت مدرس تهران.
16. Chelladurai, P. (1990). Leadership in sports: A Review. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 21: 328-354.
۱۷. یوسفی پاسکه، مریم، ۱۳۸۶، ارتباط سبک‌های رهبری مربیان با جو انگیزشی در تیم‌های ورزشی بانوان، پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه شمال.
18. Reiemer, H.A., Chelladurai, P. (1995). Leadership and satisfaction in athletics. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17: 276-293.
19. Serpa, S. (1999). Relationship coach-athlete: outstanding trends in European
20. research. *Morticidade Humana. Portuguese Journal of Human Performance Studies*, 12: 7-19.
21. Bennet, G., Mnaueal, M. (2000). Leadership style of Dixie youth baseball coaches. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 71 (1): 243-256.
22. Sherman, C.A., Fuller, R. and Speed, H.D. (2000). Gender comparisons of preferred coaching behaviors in Australian sports. *Journal of Sport Behavior*, 23(4): 389-406.
23. Turman, P.D. (2006). Athletes perception of coach power use and the association between playing status and sport satisfaction. *Communication Research Reports*, 23 (1/4).
24. Chelladurai, P. (1984). Discrepancy between preferences and perception of leadership behavior and satisfaction of athletes in varying sports. *Journal of Sport Psychology*, 6(1): 27-41.
25. Freidrichs, W.D. (1984). The influence of leadership behaviors, coach sttributes and institutional variables on performance and satisfaction of collegiate basketball teams. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10: 365-373.
26. Weiss, M.R., Freidrechs, W.D. (1986). The influence of leadership behaviors, coach attributes and institutional variables on performance and satisfaction. *Journal of Psychology*, 8: 332-346.
27. Dwyer, J.J.M., Fischer, D.G. (1990). Wrestlers' perception of coaches' leadership as predictors of satisfaction with leadership. *Perceptual Motor Skills*, 71: 511-517.

28. Horne, T., Carron, A.V. (1985). Compatibility in coach-athlete relationships. *Journal of Sport Psychology*, 37: 17-149.
29. Shieliesman, E.S. (1987). Relationship between the congruence of preferred and actual leader behavior and subordinate satisfaction with leadership. *Journal of Sport Behavior*, 10: 157-166.
30. Challace, J., McMillin, C.J. (1990). The relationship of athlete self-perceptions and athlete perceptions of leader behaviors to athlete satisfaction University of Virginia- Charlottesville.
31. Altahayneh, Z. (2003). The Effects of couches' behavior and burnout on the
32. satisfaction and burnout of athletes. The Florida State University College of Education.
33. Shu-chen, H. (2005). Perceived Leadership Styles of Coaches and the Levels of satisfaction and performance of elite female gymnasts in Taiwan. University of the Incarnate word. <http://proquest.Umi.com/pqdwebn?did=862926491&sid=8&fmt=28client Id= 464688/ RWT=3098 VName=PQD>.
34. Wang, Y.S. (2006). The relationship between coaching leadership behaviors and Taiwanese collegiate tae Kwon Do Competitors satisfaction. <http://www.nlm.nih.gov/Entrez/query.fcgi?cmd=retrieve&db=pubmed&list-vids=11565929&dopt=citation>.
35. Riemer, H.A., Toon, K. (2001). Leadership and satisfaction in tennis: Examination of congruence, gender and ability. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 72(3): 243-256.
36. Cakioglu, A. (2003). Leadership and satisfaction in soccer: examination of congruence and players' position. Senior thesis, <http://www.google.com/advanced Search/Leadership and Team Cohesion>.
۳۷. فلاح، ماریه، ۱۳۸۶، رابطه بین شیوه‌های اعمال قدرت مربیان و رضایتمندی ورزشکاران، پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گیلان.
38. Riemer H.A., Chelladurai, P. (1998). Development of the athlete satisfaction
39. questionnaire (ASQ). *Journal of Sport Exercise Psychology*, 20:127-156.